

Методологічні засади використання інформаційних технологій у процесі дистанційного навчання англійської мови як іноземної

УДК 81.004

Драган О.А.

Анотація

У статті розглядаються методологічні підходи до інтеграції інформаційних технологій у процес викладання англійської мови як іноземної. Вводяться нові поняття і терміни для їх застосування у комп'ютерній лінгводидактиці, окреслюються проблеми практичної методики дистанційного навчання, подаються характеристики педагогічних та інфокомунікаційних технологій, що використовуються у сучасному освітньому середовищі.

Ключові слова: лінгводидактика, методологічний аспект, інформаційний формат, інфокомунікаційні технології, дистанційне навчання.

Abstract

The article examines methodological approaches to the integration of information technologies in the process of teaching English as a foreign language. New concepts and terms are introduced for their application in computer-based linguodidactics, practical challenges of distance learning methodology are outlined, and characteristics of pedagogical and information-communication technologies used in the modern educational environment are presented.

Keywords: linguodidactics, methodological aspect, information format, information and communication technologies (ICT), distance learning.

Сучасні процеси глобалізації та інформатизації суспільства докорінно змінюють парадигму освіти. Якщо раніше у центрі навчального процесу перебував викладач як головне джерело знань, то сьогодні провідна роль належить студентові та його взаємодії з інформаційними ресурсами. Особливого значення ця трансформація набуває у сфері викладання

іноземних мов, зокрема англійської, яка виконує функцію міжнародної мови науки, бізнесу та міжкультурного спілкування.

Інформаційні технології дозволяють створити навчальне середовище, яке є динамічним, інтерактивним та індивідуалізованим. Використання мультимедійних програм, електронних платформ, онлайн-курсів і мобільних додатків відкриває нові можливості для студентів, але водночас породжує низку методичних викликів. [1, с. 159] Саме тому питання методологічних засад інтеграції інформаційних технологій у викладання англійської мови як іноземної набуває першорядного значення.

Проблематика використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення іноземних мов привертала увагу як українських, так і зарубіжних дослідників. Зокрема, до цієї тематики зверталися такі науковці, як: Л. Морська, О. Каменський, Е. Хрістодулу, П. Панайотідіс, В. Уліщенко, Я. Булахова, Д. Кутсоянніс, О. Радзієвська, А. Манак, С. Папаефтиміу-Літра, А. Янковець, Н. Фоміних, О. Зимовець, А. Фіньков, О. Зубов, Р. Бужиков, К. Іконому, А. Хатжипанайотіду, Ф. Маніу, Г. Дегтярьова, Є. Полат, Х. М. Алієв, П. Сердюков, В. Ромашенко, Л. Златів, В. Осадчий, В. Осова та багато інших. Водночас комплексного порівняльного аналізу досвіду застосування ІКТ у сфері іншомовної освіти різних країн, орієнтованого на визначення його практичної цінності та доцільності використання окремих методичних рішень і технологічних підходів, дотепер не проводилося.

З урахуванням зазначеного, метою цієї статті є аналіз теоретико-практичних підходів і досвіду застосування інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні англійської мови у закладах вищої освіти України.

Формування поняття комп'ютерної лінгводидактики пов'язане з розвитком навчальних програм у середині ХХ століття. Перші програмовані курси англійської мови з'явилися у 50-х роках і мали обмежений функціонал. З часом вони еволюціонували від суто граматичних вправ до інтерактивних тренажерів, систем адаптивного навчання та когнітивно-комунікативних платформ.

Сучасна методологія передбачає поєднання класичних дидактичних принципів із технологічними інноваціями. Навчання має бути орієнтоване

на індивідуальні потреби кожного студента, а матеріал подаватися у різних формах – від текстових завдань до мультимедійних ресурсів. Особливу роль відіграє можливість демонструвати мовні явища у динаміці, забезпечувати миттєвий зворотний зв'язок та пропонувати варіативні завдання. У такий спосіб формується навчальне середовище, яке не лише передає знання, а й дозволяє відстежувати індивідуальний прогрес, аналізувати помилки та коригувати навчальний процес. [2, с. 519]

У сфері дистанційного викладання англійської мови застосовується широкий спектр електронних ресурсів та інструментів. До них належать електронні словники, мультимедійні підручники, системи тестування, інтерактивні курси та хмарні сервіси для організації спільної роботи студентів. Важливу роль відіграють освітні платформи, серед яких популярними є Moodle, Google Classroom, Canvas, Zoom та інші. Вони дозволяють здійснювати повноцінний освітній процес: проводити лекції, організовувати семінари, здійснювати контроль знань та підтримувати постійний контакт між викладачем і студентом.

Перевагою таких технологій є доступність навчання незалежно від місця перебування, можливість гнучкого формування розкладу занять та інтеграція автентичних матеріалів з мережі. Використання електронних засобів дає змогу забезпечити комунікацію у форматі чатів, форумів та відеоконференцій, а також стимулює активну участь студентів завдяки інтерактивним завданням.

Разом з тим поява нових форматів електронного навчання супроводжується труднощами. Вони пов'язані з необхідністю значних фінансових витрат на технічне оснащення, недостатньою підготовленістю викладачів до роботи у цифровому середовищі, конкуренцією між освітніми платформами та ризиком комерціалізації освітніх послуг.

Використання інформаційних технологій у навчанні англійської мови породжує методичні проблеми, які потребують наукового осмислення. Однією з них є фрагментарність методики та відсутність єдиних стандартів інтеграції інформаційних ресурсів у навчальний процес. Не менш важливим є питання технічних обмежень, адже не всі заклади освіти та студенти мають стабільний доступ до високошвидкісного Інтернету чи

сучасних пристроїв. Певні труднощі викликають і психологічні бар'єри, адже не кожен студент здатен до ефективної саморегуляції та самодисципліни у віртуальному середовищі. Додатковою проблемою є перевантаженість інформацією: надмірна кількість ресурсів іноді знижує якість засвоєння знань.

Особливого значення набуває індивідуалізація навчання. Традиційні групові методи у дистанційному форматі не завжди виправдовують себе, тому необхідно застосовувати адаптивне тестування, персоналізовані рекомендації та методи гейміфікації, які дозволяють підтримувати мотивацію студентів.

Сучасний етап розвитку освіти вимагає створення моделей, що гармонійно поєднують класичні педагогічні методи та цифрові інструменти. Одним із прикладів є змішане навчання, що поєднує очні заняття із дистанційними формами. Інший підхід, відомий як «перевернутий клас», передбачає самостійне опрацювання теоретичного матеріалу студентами за допомогою онлайн-ресурсів, а практичні завдання виконуються вже у взаємодії з викладачем. Важливим напрямом є розвиток комунікативно-орієнтованих методів, які реалізуються через відеочати, віртуальні дискусії та рольові ігри у цифровому середовищі. [5, с. 85]

Завдяки інтеграції інформаційних та педагогічних технологій у студентів формується комунікативна, інформаційна, міжкультурна компетентність, а також розвивається критичне мислення. Це підтверджує доцільність поєднання традиційних методів із новими технологічними рішеннями.

Інформаційні технології суттєво впливають на методологію викладання англійської мови як іноземної, створюючи нові можливості та водночас виклики. Вони дозволяють індивідуалізувати освітній процес, забезпечити інтерактивність та підвищити ефективність навчання. Проте існують проблеми, що потребують вирішення, зокрема розробка цілісних методичних моделей, удосконалення підготовки викладачів, оптимізація використання цифрових ресурсів та пошук балансу між традиційною і дистанційною формами навчання.

Матеріали статті мають практичне значення для викладачів, методистів і дослідників, адже вони допомагають осмислити процес інтеграції інформаційних технологій у викладання англійської мови та сприяють інтенсифікації освітнього процесу в умовах інформатизації суспільства.

Список літератури

1. Соломаха, Анжеліка Вікторівна (2015) Комп'ютерна лінгводидактика та іншомовна освіта вчителя: досвід та перспективи. Іншомовна освіта вчителя: виклики, проблеми, перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 5 листопада 2015 р. – С. 158-163.
2. Биков В.Ю. Проблеми та завдання розробки комп'ютерно-технологічної платформи для інформаційно-освітнього простору // Освітній україноцентризм Георгія Філіпчука: збірник наук. праць / [ред.: Н. Ничкало (голова) та ін.; редактори: Н. Ничкало, О. Боровик]; Національна академія наук України; Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих Національної академії наук України. – К.: Богданова А.М., 2016. – С. 514-522.
3. О. О. Осова, “Теоретико-методичні засади реалізації інноваційних технологій навчання іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах”, дис. д-ра пед. наук, Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Харків, 2018.
4. Л. М. Златів, “Комп'ютерна лінгводидактика у викладанні мовознавчих дисциплін для студентів-філологів”, Наукові записки нац. ун-ту «Острозька Академія». Серія: психологія і педагогіка, Вип. 29, с. 116–120, 2014.
5. О. А. Шуменко, та І. Ю. Шипілова, “Використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій під час викладання іноземних мов”. Філологічні трактати, Т. 5, № 4, с. 84–89, 2013.